

II. ÜNİTE: KÜLTÜR VE MİRAS DERS NOTLARI

BİR DEVLET DOĞUYOR

Anadolu Selçuklu Devleti ile Moğollar arasında **1243** yılında gerçekleşen **Kösedağ Savaşı'nı** Moğollar kazanınca Anadolu topraklarında otorite boşluğu oluşmuştur. Bu süreçte Anadolu topraklarında çok sayıda yeni beylik kurulmuştur:

BEYLİK ADI	KURULDUĞU YER
Osmanoğulları	Söğüt, Domaniç
Karesioğulları	Balıkesir, Çanakkale
Aydınoğulları	Aydın
Menteşeoğulları	Muğla
Saruhanogulları	Manisa
Germiyanogulları	Kütahya, Uşak
Candaroğulları	Kastamonu
Karamanoğulları	Karaman, Konya
Hamitoğulları	Isparta

Kurulan beylikler arasında bulunan Osmanoğulları, 13. Yüzyılda Orta Asya'daki Moğol baskısından kaçıp **Ertuğrul Gazi** önderliğinde Anadolu topraklarına gelen **Kayı boyuna** mensuptur. Ertuğrul Gazi'den sonra yerine geçen oğlu **Osman Bey**, **1299** yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin zayıflaması ile bağımsızlığını ilan etmiştir.

Tarihçi **Halil İnalıcık'a** göre Osmanlı Beyliği, Osman Bey zamanında Bizans ile yapılan **Koyunhisar Savaşı** esnasında **1302 yılında** kurulmuştur.

Osmanlı Beyliği kurulduktan kısa bir süre sonra güçlenmiş ve topraklarını genişletmiştir. **Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede güçlenmesinin ve büyümesinin sebeplerini şu şekilde sıralayabiliriz:**

- Coğrafi konumunun genişlemeye elverişli olması
- Merkeziyetçi devlet anlayışını benimsemesi
- Topraklarında yaşayan milletlere adil ve hoşgörülü davranması
- Bizans'ta ve Balkan topraklarında karışıklıklar yaşanması
- İlk yıllarda yetenekli padişahların yetişmesi
- **Gaza ve Cihat** anlayışını benimsemesi
- **İskân politikasını** uygulaması
- İlk yıllarında Anadolu topraklarındaki Türk beylikleri arasındaki mücadelelere karışmaması onların desteğini alması
- Türkmenler ve Ahilerin desteğinin sağlanması

KURULUŞUN PADİŞAHLARI

OSMAN BEY DÖNEMİ (1299-1324)

- **Devletin kurucusudur.**
- Bilecik, Yarhisar ve İnégöl'ü fethetmiştir
- **Bilecik'i** başkent yapmıştır.
- Bizans ile ilk savaş olan **Koyunhisar Savaşı'nı (1302)** kazanmıştır.
- İlk Osmanlı parasını bastırmıştır.

ORHAN BEY DÖNEMİ (1324-1362)

- **Bursa'yi** fethederek başkent yapmıştır.
- Bizans'ı **Maltepe (Palekanon) Savaşı'nda** yenerek İznik ve İzmit'i almıştır.
- Karesioğulları Beyliği'ni alarak Osmanlı'nın deniz kuvvetlerine sahip olmasını sağlamıştır.
- **Çimpe Kalesi'ni** alarak Rumeli topraklarına ilk defa geçişi sağlamıştır.
- **Yaya ve Müsellem** ismiyle ilk Osmanlı düzenli ordusunu kurmuştur.
- İlk kez **divan teşkilatını** kurmuştur.
- **İznik'te ilk Osmanlı medresesini açmıştır.**

I.MURAD DÖNEMİ (1362-1389)

- **Edirne'yi** fethederek başkent yapmıştır.
- Haçlılar ile ilk savaş olan Sırpsındığı Savaşı'nı kazanmıştır.
- Germiyanogullarından çeyiz yoluyla Kütahya'yi, Hamitoğullarından parayla Isparta'yi almıştır.
- **Devşirme sistemini** kurmuş **Yeniçeri Ocağı'nı** açmıştır.
- **Timar Sistemini** ilk defa uygulamıştır.
- İlk defa "**Sultan**" unvanını kullanmıştır.
- **I.Kosova Savaşı'nda** Haçlıları yenmiştir. Bu savaşta savaş meydanını gezdiği sırada bir Sırp asker tarafından şehit edilmiştir.

I.BEYAZİD (YILDIRIM) DÖNEMİ (1389-1402)

- **İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahıdır. (2 Defa kuşattı)**
- İstanbul'u kurtarmak için gelen Haçlıları **Niğbolu Savaşı'nda** yenmiştir.(1396)
- Anadolu'daki diğer beylikler ile mücadele ederek Anadolu Türk siyasi birliğini büyük oranda sağlamıştır.
- İstanbul kuşatması esnasında **Anadolu Hisarı'nı** yaptırmıştır.
- Timur ile **1402** yılında yaptığı **Ankara Savaşı'nı** kaybetmiştir. Bu savaş sonucunda Osmanlı'da **11 yıl sürecek Fetret (Duraklama) Devri** başlamıştır.

I.MEHMED (ÇELEBİ) DÖNEMİ (1413-1421)

- Kardeşleriyle girdiği taht mücadelesinden galip çıkarak **Fetret Devri'ne son vermiştir.**
- Fetret Devri'ne son verip devleti yıkılmaktan kurtardığı için Osmanlı Devleti'nin **ikinci kurucusu** sayılmıştır.
- Venedik ile Osmanlı tarihinin ilk deniz savaşını yapmıştır.
- Düzmece Mustafa İsyanı'nı bastırmıştır.
- Fetret Devri'nde kaybedilen toprakların bir kısmını geri almıştır.

II.MURAD DÖNEMİ (1421-1451)

- **İstanbul'u kuşatmış fakat alamamıştır.**
- Macarlarla 1444 yılında **Edirne-Segedin Antlaşması'nı** yaparak tahtı 12 yaşındaki oğlu **II.Mehmed'e** bırakmıştır.
- Avrupalılar imzalanan antlaşmayı bozunca oğlu II.Mehmed'in ısrarı ile yeniden tahta geçmiştir.
- Haçlılar ile yapılan **Varna Savaşı'nı** kazanmıştır. (1444)
- Varna Savaşı yenilgisinin intikamını almak isteyen Haçlıları **II.Kosova Savaşı'nda** tekrar yenmiştir.(1448)
- II.Kosova Zaferi sonrası **Avrupalıların Türkleri Balkanalardan çıkarma ümidi son bulmuştur.**

OSMANLI'DA TOPLUMSAL VE EKONOMİK YAPI

Osmanlı Devleti'nde toplum yönetenler ve yönetilenler diye ikiye ayrılmıştır. Yönetici ve askerî gruba dahil olmayan yani yönetilenler grubunda yer alanlara **reaya** denilmiştir. Yönetici grubu ise kendi içerisinde **seyfiye**, **ilmiye** ve **kalemiye** diye üçe ayrılmıştır.

A) Yönetenler:

	Görevi	Kimler Var?
Seyfiye	Yönetim-Askeriye	Tımarlı sipahi, sadrazam
İlmiye	Din, Adalet, Eğitim	Şeyhülislam, müderris
Kalemiye	Bürokrasi	Nişancı, reis-ül Küttab

B) Yönetilenler (Reaya):

	Kimler Var?
Dini açıdan	Müslümanlar ve gayrimüslimler
Yaşayış biçimi açısından	Köylüler, şehirliler ve göçebeler

Osmanlı toplumunun büyük kısmı köylerde yaşamaktaydı. Köylüler ise geçimlerini tarım ile sağarlardı. Bundan dolayı Osmanlı ekonomisinin temeli tarıma dayanmaktaydı. Tarımda üretim ise **İskân Politikası** ve **Tımar Sistemi** sayesinde sürekli hale getirilmiştir.

İskân Politikası

İskânın kelime anlamı “yerleştirmek”tir. Bu politikaya göre Osmanlı Devleti yeni fethettiği Rumeli topraklarına Anadolu'dan getirdiği Türkmenleri yerleştirmiştir. Böylece fethedilen yerler Türkleşip Müslümanlaşmıştır. Bu politikanın bazı faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Fethedilen yerlerde kalıcılık sağlanmıştır.
- Göçebe Türkmenler yerleşik hayata geçmiştir.
- Anadolu'da huzur sağlanmıştır.
- Osmanlı uygarlığı Balkanlardaki yaşamı etkilemiştir.

Osmanlı Devleti'nin büyük bir güç olmasını sağlayan en önemli etkenlerden birisi de **Ahi Teşkilatının** desteğidir. Ahi teşkilatı, Ahi Evran tarafından kurulmuş bir esnaf dayanışma örgütüdür. Bu teşkilatın esnaf ve zanaatkarları yetiştirmek dışında toplumdaki **yardımlaşma ve dayanışmayı** arttırmak gibi faydaları da vardı.

OSMANLI'DA ASKERİ YAPI

Osmanlı Devleti'nde ilk düzenli ordu **yaya ve müselleme (atlılar)** adı altında **Orhan Bey** döneminde oluşturulmuştur. Fetihlerin hızlanması ile diğer padişahlar döneminde ordu gelişme göstermiştir. Osmanlı Devleti asker ihtiyacını **Devşirme** ve **Tımar sistemleri** ile karşılamıştır. Osmanlı ordusu genel hatları ile aşağıdaki gibidir;

A) Kara Kuvvetleri:

	Kimler Var?
Kapıkulu Askerleri	Yeniçeri, Cebeci, Sipahi, Silahtar, Topçu
Eyalet Askerleri	Tımarlı Sipahi, Azaplar, Akıncılar
Yardımcı Kuvvetler	Bağlı beyliklerin gönderdiği askerler

B) Deniz Kuvvetleri (Donanma):

	Görevi
Kaptan-ı Derya	Donanma komutanıdır
Levent	Denizci askerlere verilen isim

Devşirme Sistemi

- Osmanlı Devleti, fethettiği Rumeli topraklarındaki 8-18 yaş aralığındaki **Hristiyan çocukları** alır, Türk ve müslüman ailelerin yanına yerleştirirdi.
- Ailelerin yanında yetişen çocuklardan güçlü olanlar asker olmak üzere **Acemi Ocağı'na**, zeki olanlar ise ileride yönetici olmak üzere **Enderun mektebine** alınır.
- Eğer Hristiyan ailenin tek erkek çocuğu varsa o çocuk alınmazdı.

Bu sistem ile yetiştirilen askerlere **Kapıkulu Askerleri** adı verilmiştir. Kapıkulu Askerlerinin en önemli birliği ise **Yeniçerilerdi**.

Tımar Sistemi

- Osmanlı Devleti kendisine ait olan boş arazileri yararlılık gösteren kişilere **tımar** olarak verirdi.
- Araziyi alan kişi topraktan elde ettiği gelir ile **asker yetiştirirdi**.
- Yetiştirilen askerlere **Tımarlı Sipahi** ismi verilirdi. Bu askerler barış zamanı beslendikleri toprakları korur savaş zamanı ise orduya katılırdı.
- Tımar Sistemi sayesinde Osmanlı hazinesinden **para çıkmadan asker yetişmiş** ve boş arazilerde **üretim gerçekleştirilmiştir**.

Bu sistemde toprağı **3 yıl üst üste** ekmeyen kişilerin elinden verilen toprak alınmıştır. Bunun sebebi **üretimde sürekliliği** sağlamaktır.

OSMANLI'DA YÖNETİM YAPISI- DİVÂN-I HÜMÂYUN

Orhan Bey zamanında oluşturulan **Divân-ı Hümâyûn** devlet işlerinin görüşüldüğü, çeşitli kararların alındığı **yönetim organıdır**. Bu yapıyı günümüzdeki Bakanlar Kurulu veya Cumhurbaşkanlığı Kabinesine benzetebiliriz. Bu yönetim organının görevlilerinden bazıları görevleriyle beraber aşağıda verilmiştir:

Görevi	Yönetici Sınıfı
SADRAZAM	Padişaktan sonra en yetkili devlet adamıdır.
VEZİR	Sadrazamın verdiği görevleri yerine getirir. Birden fazla vezir vardır.
KAZASKER	Eğitim ve adaletten sorumludur. Müderris ve kadı ataması yapar.
DEFTERDAR	Mali (Ekonomik) işlerden sorumludur.
NİŞANCI	Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararların yazışmalarını yürüten görevlidir. Padişah tuğrasını taşırdı.
ŞEYHÜLİSLAM	Divan toplantılarında alınan kararların dine uygunluğunu kontrol ederdi. Sürekli üye değildir.
KAPTAN-I DERYA	Donanma komutanıdır. Seferde olmadığı zamanlar toplantılara katılırdı.

Fatih Sultan Mehmet döneminden itibaren sadrazam toplantılara başkanlık etmiştir. Padişah ise istediği zaman toplantılara katılıp başkanlık yapmıştır.

OSMANLI FETİH SİYASETİ

Osmanlı Devleti'nin kısa sürede güçlenip büyümesinin sebeplerinden birisi de **Gaza ve Cihad** anlayışına sahip olmasıdır.

Gaza ve Cihad Anlayışı: Gaza, İslam dinini korumak veya yaymak için **müslüman olmayanlara karşı** yapılan kutsal savaştır. Gaza yapanlara "**Gazi**" denir. Cihad ise İslam dinini her tarafa ulaştırmak için yapılan her türlü harekettir.

Gaza ve Cihad anlayışı dışında **birçok teşkilat** Osmanlı Devleti'nin fetihlerinin kalıcı olmasına katkı sağlamıştır. Bunlardan bazılarını aşağıda inceleyelim:

Abdalân-ı Rum (Dervişler): Askerlerden önce fethedilecek bölgeye gidip **halkın gönlünü kazanan** gönüllülerden oluşurdu.

Ahiyân-ı Rum (Ahiler): Ahi Evran tarafından kurulmuş bir **esnaf teşkilatıdır**. Anadolu'da Moğol istilası ile bozulan birliği tekrar kurulmasında etkili olmuştur.

Baciyân-ı Rum (Kadınlar): Ahi Evran'ın eşi **Fatma Bacı** tarafından kurulmuştur. **Kadınlardan** oluşan bir teşkilattır. Gerektiğinde vatan savunmasına katılan bu kadınlar kültürel, sanatsal, sosyal ve ekonomik alanlarda önemli katkılar sağlamışlardır.

Gaziyân-ı Rum (Gaziler ve Alpler): Eskiden yiğit cesur insanlara **alp** denilirdi. Bu teşkilat gaza ve cihad anlayışı ile hareket eden kahramanlardan oluşur.

Gazi Akçakoca, Osman Gazi'nin yakın silah arkadaşlarından. Kendisi fetihlerde büyük yararlılık göstermiştir. Günümüzde Düzce ilimizin bir ilçesine ismi verilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin yaptığı fetihlerin kalıcı olmasını sağlayan önemli etkenlerden birisi de uyguladığı **İstimâlet Politikası** ve **Millet Sistemidir**.

İstimâlet Politikası: Diğer ismi **hoşgörü politikasıdır**. Osmanlı Devleti fethettiği yerlerdeki insanların dinine, örfüne, geleneklerine, göreneklerine, yaşam biçimlerine hoşgörülü davranmıştır. Böylece o yerlerdeki insanların devlete bağlılığı artmıştır.

"...Kiliseler korunacak, evlenme, boşanma ve defin işleri kendi dini geleneklerine göre yürütülecek, paskalya yortusunun yapılmasına devam edilecek. Patrik ve maiyetinde bulunan büyük rahipler her türlü genel hizmetlerden muaf tutulacaklar..."
(İstanbul'un fethi sonrası **Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'daki Ortodoks Hristiyanları için yayınladığı ferman**dan bir kısım)

Millet Sistemi: Osmanlı Devleti'nde millet **müslüman** ve **müslüman olmayanlar (gayrimüslim)** diye ikiye ayrılmıştı. Fakat Osmanlı milleti arasında sınıfsal hiçbir farklılık yoktu. Osmanlı Devleti milletine **adil** davranırdı.

"*Fatih Sultan Mehmed bile padişah olmasına rağmen bir vatandaşın şikayeti üzerine Osmanlı mahkemesinde yargılanmış ve ceza almıştır. Bu olay üzerine ünlü şu sözlerini söylemiştir:*

**Aklı öldürürsen ahlak da ölür.
Akıl ve ahlak öldüğünde millet bölünür.
Kadı'yı satın aldığın gün adalet ölür.
Adaleti öldürdüğün gün devlet de ölür"**

YÜKSELİŞİN PADİŞAHLARI

II.MEHMED (FATİH) DÖNEMİ (1451-1481)

- İstanbul'u fethederek **Fatih** unvanını almış ve **Bizans'a** son vermiştir.Ayrıca İstanbul'u başkent ilan etmiştir. (1453)
- Balkanlarda **Sırbistan, Bosna-Hersek, Arnavutluk,Eflak,Boğdan** ve **Mora** gibi yerleri almıştır.
- **Karadeniz'de Amasra,Trabzon, Sinop** ve **Kırım'ı** alarak **Karadeniz'i Türk gölü** haline getirmiştir.
- Anadolu'da Karamanoğulları ile mücadele etmiş ve onlardan **Konya** ve **Karaman'ı** almıştır.
- Akkoyunlu Devleti ile **Otlukbeli Savaşı'nı** yapmıştır. (1473)
- **Ege'de Taşoz, Eğriboz, Limni, Midilli** ve **Bozcaada** adalarını ele geçirmiştir.
- **Sahnı Seman Medreselerini** açmıştır.
- **İlk altın Osmanlı parasını** bastırmıştır.

"Hem İtalyancayı hem Yunancayı hem Farsçayı hem Arapçayı biliyor. İnılmaz derecede coğrafya biliyor. Ateşli silahlar ordusuna iyi komuta ediyor. **Fatih Sultan Mehmet Han**, doğunun ve batının efendisidir, doğuyu ve batıyı bilir ve mütevazı bir doğu aydınıdır, o bir dünya hükümdarıdır."

-Tarihçi İlber Ortaylı

II.BEYAZİD DÖNEMİ (1481-1512)

- Kardeşi **Cem Sultan'ın isyanı** ve **Avrupalıların eline düşmesi** dolayısıyla fetihler yavaşlamıştır.
- Karadeniz'de **Kili** ve **Akkerman Kalesi'ni** ele geçirmiştir.
- Karamanoğullarına son vermiştir.
- **Safevilerin** desteklediği **Şahkulu İsyanı** ile mücadele etmiştir.
- **Venedik** ile deniz savaşları yapmıştır.
- **Memlukler** ile ilişkiler bu dönemde iyice bozulmuştur.

I.SELİM (YAVUZ) DÖNEMİ (1512-1520)

- **Safeviler ile Çaldıran Savaşı'nı** yapıp yenmiştir ve **Doğu Anadolu'nun güvenliğini** sağlamıştır.
- Dulkadiroğulları ile **Turnadağ Savaşı'nı** yapmış ve kazanmıştır. Böylece Anadolu Türk siyasi birliğini sağlamıştır.
- Memlukler üzerine **Mısır Seferi'ne** çıkmıştır. Bu seferde **Mercidabık(1516)** ve **Rıdaniye Savaşı'nı(1517)** yaparak Memluklere son vermiştir. Böylece **Suriye,Filistin,Hicaz** ve **Mısır** fethedilmiş ve Osmanlı, **halifeliği ele geçirerek** İslam dünyasının lideri olmuştur.
- **Kutsal emanetleri İstanbul'a** getirmiştir.
- **Baharat Yolu'nu** ele geçirmiştir.

I.SÜLEYMAN(KANUNİ) DÖNEMİ (1520-1566)

- **En çok tahtta kalan padişah olmuştur (46 yıl)**
- **Belgrad'ı** fethetmiştir.(1521)
- **Mohaç Savaşı** ile Macaristan'ı ele geçirmiştir.(1526)
- **Viyana'yı** kuşatmış ama alamamıştır.(1529)
- Akdeniz ticareti canlansın diye Fransa'ya **kapitülasyonlar (ticari ayrıcalıklar)** vermiştir.(1535)
- **Hint Deniz Seferlerini** düzenlemiştir.
- **Rodos adasını** fethetmiştir.(1522)
- **Cezayir'i** Osmanlı topraklarına katmıştır.(1533)
- **Preveze Deniz Savaşı'nı** kazanmıştır. Böylece **Akdeniz Türk gölü** haline gelmiştir.(1538)
- **Trablusgarp'ı** almıştır.(1551)
- **Zigetvar Seferi** sırasında vefat etmiştir.(1566)

II.SELİM DÖNEMİ (1566-1574)

- **Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa'nın** etkisiyle fetihler devam etmiştir.
- **Kıbrıs'ı** fethetmiştir. (1571)
- Kıbrıs'ın Fethi üzerine gelen Haçlı donanmasına karşı **İnebahtı Deniz Savaşı'nı** yapmıştır. Osmanlı bu savaşı kaybetmiş ve donanması yakılmıştır.(1571)

İSTANBUL'UN FETHİ (29 MAYIS 1453)

II.Mehmet 1451 yılında ikinci defa tahta çıktığında ilk hedefi İstanbul'u almaktı. İstanbul daha önce Yıldırım Beyazid ve II.Murad dönemlerinde kuşatılmış fakat çeşitli sebeplerden ötürü alınamamıştı. İstanbul'a o dönemde hakim devlet ise **Doğu Roma Devleti'ydi. (Bizans Devleti)**

Fethin Nedenleri

- İstanbul'un **kara ve deniz ticaret yolları** üzerinde önemli konuma sahip olması. **(Ekonomik Neden)**
- Osmanlı Devleti'nin **Anadolu ve Rumeli toprakları** arasındaki bağlantıyı sağlamak istemesi. **(Siyasi Neden)**
- Bizans İmparatorluğu'nun Avrupa devletlerini Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması. **(Siyasi Neden)**
- Bizans İmparatorluğu'nun Osmanlı şehzadelerini ve Anadolu beylerini **Osmanlı aleyhine** kışkırtması. **(Siyasi Neden)**
- Hazreti Muhammed'in (Sallallahü aleyhi ve sellem) **"İstanbul elbette fetholunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan, onu fetheden asker ne güzel askerdir."** hadisinde İstanbul'u fethedecek olan komutanı ve askerleri övmesi. **(Dini Neden)**

Fetih Hazırlıkları

Osmanlı Devleti'nin yaptığı hazırlıklar:

- Anadolu Hisarı karşısına **Rumeli Hisarı** (Boğazkesen Hisarı) yapılmıştır.
- 400 Parçalık bir donanma** hazırlanmıştır.
- Bizans'a yardım gelmesin diye bazı Avrupa devletleri ile anlaşmalar yapılmıştır.
- Şahi** adı verilen büyük toplar döktürülmüştür.

Bizans Devleti'nin yaptığı hazırlıklar:

- İstanbul **surlarını tamir** ettirmişlerdir.
- Avrupa'dan **yardım** istemişlerdir.
- Osmanlı donanmasını engellemek için **Haliç'in girişini kalın zincirler** ve eski gemiler ile kapatmışlardır.

II. Mehmet tüm hazırlıklarını tamamladıktan sonra 6 Nisan 1453 tarihinde İstanbul'u kuşatmıştır. **53 Gün süren** kuşatmanın sonucunda **29 Mayıs 1453** yılında İstanbul fethedilmiştir.

Fethin Sonuçları

Türk Tarihi Açısından Sonuçları:

- Osmanlı Devleti **toprak bütünlüğünü** sağladı.
- İstanbul'un fethi ile Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan ticaret yolları ve İpek Yolu'nun Avrupa'ya açılan **önemli bir limanı** ele geçirildi.
- İstanbul, Osmanlı Devleti'nin son başkenti oldu.**
- II. Mehmet **"Fatih"** unvanını aldı.

Dünya Tarihi Açısından Sonuçları:

- Bizans İmparatorluğu yıkıldı.**
- Orta Çağ** sona erdi ve **Yeni Çağ** başladı.
- Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki **saygınlığı** arttı.
- Ticaret yollarının Osmanlı Devleti'nin eline geçmesi ile Avrupa devletleri **yeni ticaret yolları** aramaya başladı. Bu durum **coğrafi keşiflerin** başlamasında etkili oldu.
- Kale ve surların top gülleleriyle yıkılacağı anlaşıldı. Bu durum Avrupa'da **derebeyliklerin** gücünü kaybetmesine neden oldu.
- İstanbul'daki bilgin ve sanatçılar İtalya'ya giderek **Rönesans Dönemi'nin** başlamasına katkı sağladılar.

1453

AVRUPA GELİŞİYOR, OSMANLI ETKİLENİYOR

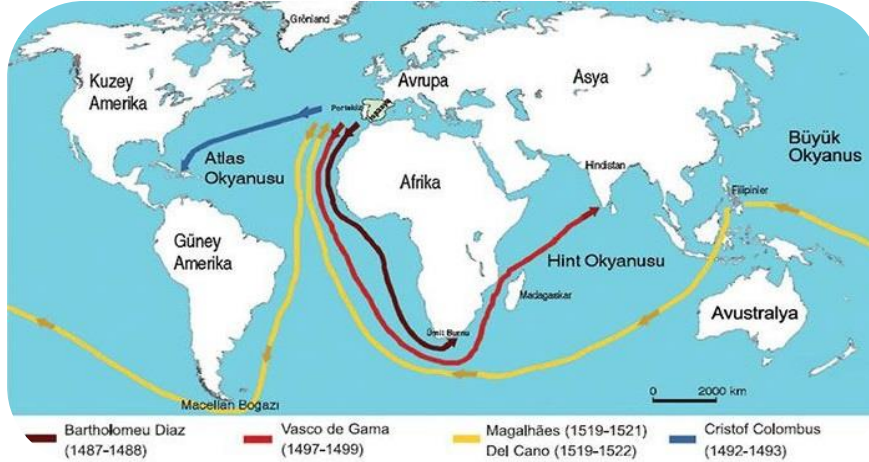
11. ve 12. yüzyıllarda **Haçlı Seferleri** sırasında Avrupalılar İslam dünyasından **matbaa, kâğıt ve pusulayı** öğrenmekle kalmamış aynı zamanda bunları geliştirmişlerdir. Bu araçların kullanılması Avrupa'da 15. ve 19. yüzyıllar arasında **ekonomik, sosyal, kültürel, dinî, bilimsel ve siyasi** gelişmelerin temelini oluşturmuştur. Bu gelişmeler şunlardır:

- Coğrafi Keşifler
- Rönesans
- Reform Hareketi
- Aydınlanma Çağı
- Sanayi İnkılabı
- Fransız Devrimi

COĞRAFİ KEŞİFLER

Avrupalıların 15. Ve 16. Yüzyıllarda yeni ticaret yolları ve kıtalar bulmasına **Coğrafi Keşifler** denilmektedir.

Coğrafi Keşiflerin Sebepleri

- **İpek ve Baharat Yolu** gibi önemli ticaret yollarının müslümanların eline geçmesi.
- Avrupalıların **doğunun zenginliklerine** ulaşmak istemesi.
- **Pusulanın** kullanılması ve geliştirilmesi.
- **Coğrafya bilgisinin** ilerlemesi.
- **Gemicilik** tekniklerinde ilerlemeler yaşanması.
- **Cesur gemicilerin** yetişmesi.
- Avrupalıların **Hristiyanlığı** yaymak istemesi.

Yapılan Keşifler

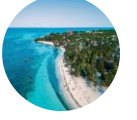
Bartolomeu Diaz, Ümit Burnu'nu keşfetti.

Kristof Kolomb, Amerika'yı keşfetti.

Vasko dö Gama, Hint Deniz Yolu'nu keşfetti.

Ameriko Vesputi, Amerika'nın yeni kıta olduğunu keşfetti.

Macellan, Dünya'nın çevresini dolaştı.

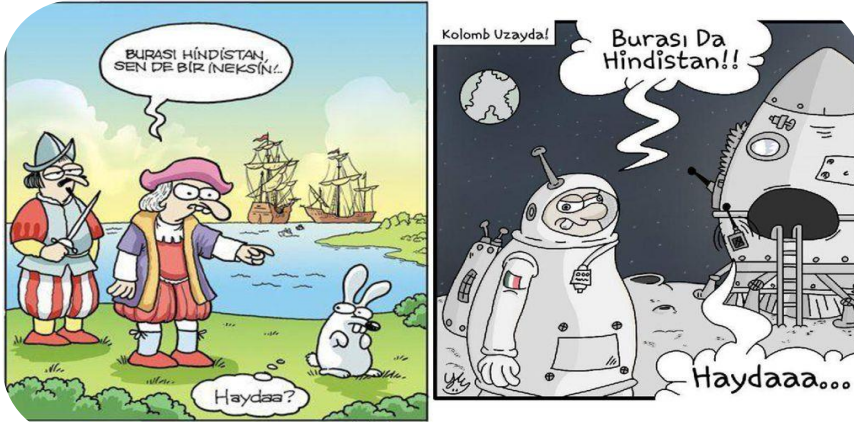

Coğrafi Keşiflerin Sonuçları

- Yeni kıtalar ve ticaret yolları bulundu.
- Akdeniz limanlarında, İpek Yolu ve Baharat Yolunda ticaret azaldı. Atlas Okyanusu kıyısındaki limanlar önem kazandı. **Bu durumdan Osmanlı Devleti olumsuz etkilenmiştir.**
- Yeni keşfedilen yerlerde yeni bitki ve hayvan türleri tanındı.
- **Macellan'ın** Dünya'yı dolaşması ile **Dünya'nın yuvarlak olduğu** kanıtlandı. Bundan dolayı **Dünya'nın düz olduğunu** savunan **kiliseye güven azaldı.**
- **Hristiyanlık** yeni keşfedilen yerlere yayıldı.
- Avrupalılar keşfettikleri yerlerde **sömürge imparatorlukları** kurdular.
- Yeni keşfedilen yerlerdeki **altın, gümüş** gibi değerli madenler Avrupa'ya taşındı. Bunun sonucunda Avrupa'da **Burjuva** adı verilen zengin bir sınıf ortaya çıktı.
- **Burjuva** sınıfına mensup kişiler sanatı ve kültürü destekledi. Bu durum **Rönesans'ın** doğmasına sebep oldu.

Coğrafi Keşifler ile ticaret yollarında değişiklik olması Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilemiştir.

RÖNESANS (YENİDEN DOĞUŞ)

14. Yüzyılda **İtalya'da** başlayan 15. Ve 16. Yüzyıllarda tüm Avrupa'ya hızla yayılan edebiyat, bilim, sanat alanında gelişmelerin yaşandığı döneme **Rönesans** denilmektedir. Rönesans "**Yeniden Doğuş**" anlamına gelmektedir.

Rönesans Hareketinin İtalya'da Başlamasının Sebepleri

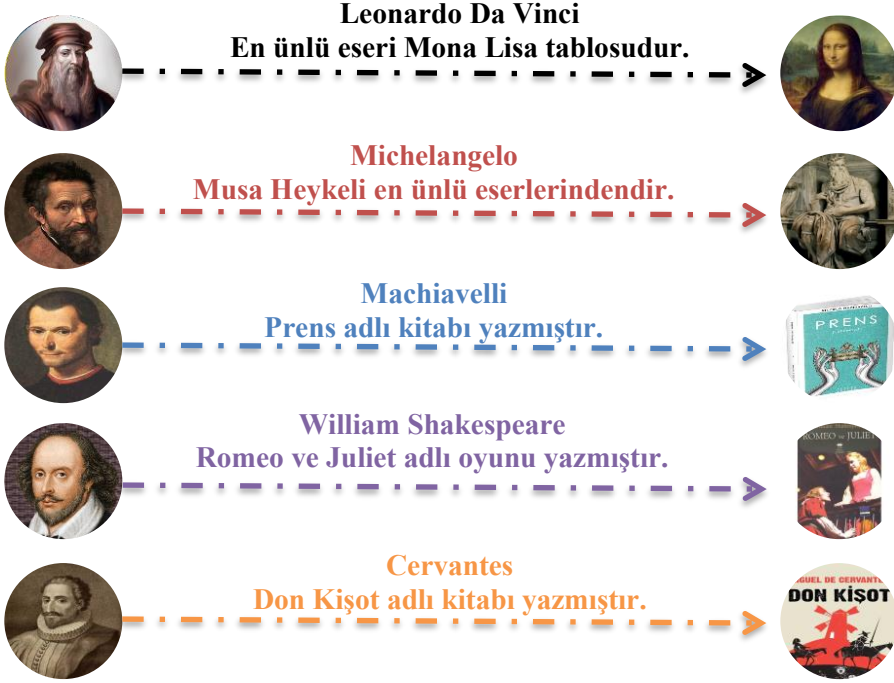
- Önemli **ticaret yollarının** geçiş noktasında bulunması ve bundan dolayı zenginleşmesi.
- **Antik Roma** ve **Yunan** kültürlerine ait birçok eser bulunması.
- Roma'nın **Hristiyanlığın** merkezi olması.
- **İslam** kültürünün İtalya'yı etkilemesi.
- **Özgür düşüncenin** daha gelişmiş olması.

Rönesans'ın Sebepleri

- Coğrafi Keşiflerle birlikte zenginleşen, sanat ve bilime destek veren **mesen sınıfının** ortaya çıkması.
- Kağıt ve matbaanın yaygınlaşması ile beraber **okuyan yazan insanların** sayısının artması.
- **İstanbul'un Fethi'nden sonra** İtalya'ya kaçan bazı bilginlerin önemli çalışmalar gerçekleştirmesi.
- **Eski Yunan ve Roma dönemine** ait eserlerin incelenmesi.
- Avrupalıların önemli **İslami eserleri** kendi dillerine çevirmeleri.

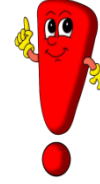
Rönesans Sanatçıları

Rönesans'ın Sonuçları

- Edebiyat, mimari, bilim ve sanat alanında birçok **yeni eser** ortaya çıktı.
- Avrupa'da kilisenin hakim olduğu düşünce anlayışı olan Skolastik Düşüncenin yerini **özgür ve bilimsel düşünce** aldı.
- Kilisenin özellikle bilim ve sanat üzerindeki **baskısı** sona erdi.
- Kilisenin gücünü kaybetmeye başlamasıyla **Reform Hareketi** için zemin oluştu.
- Avrupa'da **bilimsel gelişmelerin** önü açıldı.
- Avrupa'da birçok bilimsel çalışmaların yapıldığı dönem olan **Aydınlanma Çağı**'na zemin hazırlandı.

- İnsanlığa yönelik değerler önem kazandı ve bunun sonucunda **Hümanizm(İnsancılık)** kavramı ortaya çıktı.

Rönesans'ın Avrupa'ya hakim olduğu dönemde Osmanlı yaptığı fetihlerle toprağını sürekli genişletti. Fakat Osmanlı Devleti her ne kadar askeri ve ekonomik anlamda güçlense de **bilimsel ve teknolojik** anlamda Avrupa'nın gerisinde kalmaktan kurtulamadı.

REFORM HAREKETİ

16. Yüzyılda Avrupa'da **Katolik Kilisesi'ne karşı** yapılan yenilik hareketlerine **Reform** adı verilmektedir. Reform kelime anlamı olarak **düzeltilme, yenileme** anlamına gelmektedir. Reform hareketi ilk olarak **Martin Luther** tarafından **Almanya'da** başlatılmıştır.

Reform'un Sebepleri

- **Kağıt ve matbaanın yaygınlaşması** ile okuyan yazan insanların sayısının artması.
- İncil'in **farklı dillere çevrilmesi** sonucunda İncil'de yazılanlar ile kilisenin söylediklerinin **çeliştiğinin** görülmesi ve kiliseye olan güvenin azalması.
- Katolik kilisesinin bozulması ile beraber **endüljans** (para karşılığında günahların affı) ve **enterdi** (papanın bireyi veya grupları dinden çıkarma yetkisi) gibi uygulamaların olması.
- **Rönesans** ile beraber özgür düşüncenin yaygınlaşması.

Reform'un Gelişimi

Reform hareketine kadar Hristiyan dininde iki mezhep vardı. Bunlar **Ortodoks** ve **Katolik** mezhepleri idi. Ortodoks mezhebinin merkezi **İstanbul**, lideri **Patrik** iken Katolik mezhebinin merkezi **Vatikan**, lideri **Papa**'ydı.

Reform hareketini başlatan **Martin Luther** Katolik bir din adamıydı. Fakat kendisi İncil ile kilisenin söylediklerinin geliştiğini fark etti. Bunun üzerine **95**

maddelik bir bildiri hazırlayarak Katolik kilisesini uygulamalarından ötürü karşı geldi. Papa buna karşılık Martin Luther'i **dinden çıkardı** ve **ölüme mahkum etti**. Martin Luther bu kararı da protesto ederek mücadelesine devam etti. Martin Luther'in destekçilerine bu protestodan ötürü "**Protestan**" denildi.

Reform'un Sonuçları

- Avrupa'da mezhep birliği bozularak **Protestanlık**, **Kalvenizm**, **Anglikanizm** gibi yeni mezhepler ortaya çıktı.
- Katolik kilisesine ve din adamlarına **güven azaldı**.
- Kilisenin elinde bulunan topraklar **halk arasında** paylaştırıldı.
- Kilisenin elinde bulunan eğitim sistemi **laik** bir sisteme dönüştürüldü.
- Avrupa'da **bilimsel ve özgür düşüncenin** önündeki dini engeller ortadan kalktı.

Reform hareketleri Osmanlı Devleti'ni olumlu etkilemiştir.

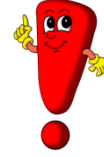
Avrupa'da mezhep savaşları sürerken Avrupa'nın iyice parçalanması için Protestanları destekleyen **Kanuni Sultan Süleyman** birçok yeni yeri fethetmiştir.

AYDINLANMA ÇAĞI

Rönesans ve **Reform** hareketlerinin etkisiyle 17. Ve 18. Yüzyıllarda Avrupa'da **bilim, sanat, felsefe** ve **siyaset** alanında gelişmelerin yaşandığı döneme **Aydınlanma Çağı** denilmiştir.

Aydınlanma Çağı'nın Sonuçları

- Her konuda **aklın üstünlüğüne**, **bilimsel araştırmaya**, **deney** ve **gözleme** değer verilmeye başlandı.
- Aydınlanma Çağı'nda yetişen isimler **felsefe, siyaset, bilim** vs. alanında birçok yeni çalışmaya imza attılar.
- **İnsan hakları, Hümanizm (İnsancılık)** gibi kavramlar daha çok ön plana çıkmaya başladı.
- Bu dönemde gerçekleşen birçok bilimsel gelişme gelecekte **Sanayi İnkılabı** ve **Fransız İhtilali** gibi gelişmelere temel oluşturmuştur.

Avrupa Aydınlanma Çağı ile birçok alanda önemli ilerlemeler sağlarken Osmanlı Devleti **tam tersi duruma** düşmüştür. Avrupa'daki önemli gelişmelere duyarsız kalan Osmanlı Devleti **zayıflamaya** başlamıştır.

Aydınlanma Çağı Temsilcileri

- **Newton:** Fizik ve matematik alanında çalıştı.
- **Galileo:** Astronomi, fizik ve matematik alanında çalıştı.
- **Descartes:** Felsefe ve matematik alanında çalıştı.
- **J.J. Rousseau:** Felsefe ve edebiyat alanında çalıştı.
- **Montesquieu:** Felsefe ve siyaset alanında çalıştı.
- **Mozart:** Müzik alanında çalıştı.

FRANSIZ İHTİLALİ (1789)

Fransız İhtilali, Fransa'daki mutlak monarşinin devrilip, yerine cumhuriyetin kurulmasına sebep olan ve zamanla tüm dünyayı etkileyen 1789 yılında başlayan olaydır.

Fransız İhtilali'nin Sebepleri

- **Rönesans, Reform ve Aydınlanma Çağı** ile özgür düşüncenin önem kazanması.
- Reform hareketi ile **kilisenin gücünü yitirmesi**.
- Toplumda **yoksulluğun** yaygınlaşması.
- Önemli düşünür ve yazarların **toplumu bilinçlendirmesi**.

Fransız İhtilali'nin Gelişimi

14 Temmuz 1789 tarihinde yoksulluk ile boğuşan ve Kral 16. Louis'in vergileri arttırmasına karşı çıkan Fransız halkı, Bastille Hapishanesi'ni basıp oradaki mahkumları serbest bırakarak ihtilali başlatmışlardır. Bu ayaklanma sonucunda kısa sürede monarşi yıkılmış, cumhuriyet ilan edilmiş ve **İnsan-Vatandaş Hakları Bildirisi (1791)** hazırlanmıştır. Bu olay yalnızca Fransa'yı değil zaman içerisinde tüm dünyayı etkilemiştir.

Fransız İhtilali'nin Sonuçları

- **Yeni Çağ** sona erdi **Yakın Çağ** başladı.
- **Özgürlük, eşitlik, adalet, milliyetçilik, demokrasi** gibi kavramlar tüm dünyaya yayıldı.
- Birçok ülkede **mutlak monarşi** yönetimleri yıkıldı veya zayıfladı **cumhuriyet** yönetimi önem kazandı.
- Milliyetçilik akımı çok uluslu olan **imparatorluklara** zarar verdi onların yıkılmasına sebep oldu. İmparatorlukların yerine **milli devletler** ortaya çıktı.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı Devleti'ne Etkisi

Olumlu Eşitlik, özgürlük, adalet, cumhuriyet gibi kavramlar ülkede yayıldı. Tanzimat ve Islahat Fermanı ilan edildi. 1876 yılında da Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası olan Kanun-ı Esasî yayımlanarak Meşrutiyet yönetimine geçildi. Böylece halk yönetime katılma hakkını elde etti.

Olumsuz Osmanlı Devleti, Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımından olumsuz yönde etkilenen devletlerden biri oldu. Osmanlı Devleti, içinde pek çok milleti barındırıyordu. Bu milletler Avrupa'nın da destek vermesiyle ayaklandılar ve bağımsızlıklarını ilan ettiler.

SANAYİ İNKILABI

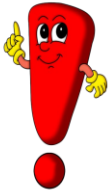
18. Yüzyılın sonları itibariyle **İngiltere'de** başlayan insan ve hayvan gücüne dayanan üretimin yerine **buhar gücüne dayalı makinelerin** kullanılmasıyla başlayan sürece **Sanayi İnkılabı** ismi verilmiştir. Sanayi İnkılabı bütün ülkeleri ekonomik, siyasi ve kültürel alanda etkilemiştir.

Sanayi İnkılabı'nın Sonuçları

- Üretimde insan ve hayvan gücünün yerini **makine gücü** aldı.
- El tezgahları ile yapılan klasik üretim terk edilerek **fabrika üretimine** geçildi.
- İnsan gücüne ihtiyaç azalınca insanlar **köyden kente** göç etmeye başladı.
- Tarım toplumundan **sanayi toplumuna** geçiş oldu.
- Fabrikada çalışan işçilerin artması ile birlikte **işçi sınıfı** ortaya çıktı.
- İşçi hakları, **sendikalaşma** ve **grev hakkı** gibi kavramlar ortaya çıktı.

- Üretim hızlandı. Bu yüzden **ham maddeye** olan ihtiyaç arttı.
- Hızlı üretim sonucunda ürünleri satmak için yeni **pazar arayışları** çoğalmaya başladı.
- **Ham madde** ve **pazar arayışı** devletler arası rekabeti çoğalttı ve bu da zamanla **I.Dünya Savaşı** ve **II.Dünya Savaşı'na** sebep oldu.

Sanayi İnkılabı Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilemiştir. Avrupa'da fabrikaların açılması ile **üretim hızlanmış ve ürün fiyatları ucuzlamıştır.** Osmanlı Devleti'nde ise üretim eski şekillerde devam ettiği için fiyatlar yüksek kalmaya devam etmiştir. Bu durum zamanla Osmanlı pazarının Avrupalıların eline geçmesine ve **yerli üreticinin** zor duruma düşmesine sebep olmuştur.

ISLAHATLARLA DEĞİŞEN OSMANLI KURUMLARI

Osmanlı Devleti, **15. ve 16. yüzyıllarda** en güçlü dönemini yaşamıştır. Bu dönemde Avrupa; **coğrafi keşifler, Rönesans ve Reform** gibi gelişmelerle bilim, sanat, ekonomi ve askerî alanda ilerlemeye başlamıştır. Bu gelişmeleri takip edemeyen ve gittikçe zayıflayan Osmanlı Devleti, **17. yüzyıldan itibaren** çağın gerisinde kalmamak için **ıslahatlar** yapmaya başlamıştır.

Islahat: Mevcut durumu daha iyi bir hale getirmek için yapılan **düzeltilme** veya **iyileştirme** hareketidir.

Osmanlı Devleti'nde kötü gidişatı durdurmak adına yapılan ilk girişimler kötü gidişatın nedenlerini ortaya koyan **raporların** hazırlanması olmuştur. Bu raporların en ünlüsü ise **17. Yüzyılda** hazırlanan **Koçibey Risalesi'dir.** Koçibey, hazırladığı bu raporda Osmanlı Devleti'ndeki **adam kayırma, rüşvet alma** vs. gibi sorunlara değinmiştir.

Osmanlı Devleti'nde 17. yüzyılda yapılan ıslahatlar genellikle askerî alanda yapılmıştır. Fakat bu ıslahatlar **kahıcı ve sürekli** olamamıştır. **18. ve 19. yüzyıllarda** ise **askerî alan dışında eğitim, ekonomi, kültürel, ulaşım, haberleşme** gibi alanlarda da ıslahatlar yapılmıştır.

LALE DEVRİ (1718-1730)

1718 Yılındaki **Pasarofça Antlaşması** ile Avrupa'nın üstünlüğünü kabul eden Osmanlı Devleti'nin **ilk defa batıyı örnek** alarak yenilikler yapmaya başladığı döneme **Lale Devri** adı verilmiştir. Lale Devri **1718 Pasarofça Antlaşması'ndan 1730 Patrona Halil İsyanı'na** kadar devam eden bir dönemdir. Bu dönem ayrıca özellikle yöneticilerin yaşadığı **zevk ve sefa dönemi** olarak da bilinmektedir.

Dönemin Padişahı	III. Ahmet
Dönemin Sadrazamı	Nevşehirli Damat İbrahim Paşa
Dönemin ünlü şairi	Nedim

Lale Devri'nde Yapılan Yenilikler

- Avrupa'yı daha yakından tanımak için bazı Avrupa başkentlerine (**Viyana, Paris, Varşova, Moskova**) **geçici elçilikler** açıldı. İlk geçici elçi Paris'e giden **Yirmisekiz Çelebi Mehmet'tir.** Yirmisekiz Çelebi Mehmet'in Paris'te tuttuğu raporlar (**sefaretname**) yapılacak yenilikler açısından yol gösterici olmuştur.
- İlk kez **çiçek aşısı** uygulanmıştır.
- **İtfaiye Teşkilatı** kurulmuştur. İtfaiye Teşkilatı batı örnek alınarak kurulan ilk teşkilattır.
- **Said Efendi ve İbrahim Müteferrika** ilk Osmanlı matbaasını açmışlardır. Bu matbaada ilk basılan kitap ise **Vankulu Lugatı** adlı sözlüktür.

- İlk defa **Yalova'da kağıt, İstanbul'da ise kumaş fabrikası** açılmıştır.
- **Çini atölyeleri** açılmış ve ilk defa **batı tarzı mobilyalar** toplumda kullanılmaya başlanmıştır.
- Bu dönemin en ünlü mimari eseri ise **III.Ahmet Çesmesi'dir**.

III.SELİM DÖNEMİ YENİLİKLERİ (NİZAM-I CEDİD DÖNEMİ)

Osmanlı Devleti'nde köklü yenilikler yapan ilk padişah **III.Selim'dir**. III.Selim daha şehzadeyken yapacağı ıslahatları planlamaya başlamış ve bu konuda başta Fransa kralı 16.Louis olmak üzere birçok yerli ve yabancı isimden öneriler almıştır. III. Selim'in yaptığı tüm yeniliklere **Yeni Düzen** anlamına gelen **Nizam-ı Cedid** adı verilmiştir.

III.Selim'in Yaptığı Islahatlar

- Birçok Avrupa başkentinde (**Viyana, Londra, Paris, Berlin**) **daimi yani sürekli elçilikler** açılmıştır.
- **Nizam-ı Cedid** adıyla modern bir ordu kurulmuş, bu ordu için **Levent ve Selimiye kışlaları** inşa edilmiştir. Ayrıca bu yeni ordunun ihtiyaçları için **İrad-ı Cedid** adıyla bir hazine oluşturulmuştur.
- **Fransızca** resmi yabancı dil olarak kabul edilmiştir.
- Birçok **batı dilinde yazılmış eser Türkçeye çevrilerek** Batının düşünce dünyası anlaşılmasına çalışılmıştır.
- **İlk defa devlet matbaası** açılmıştır.

III. Selim yenilik karşıtı **Kabakçı Mustafa'nın** çıkardığı isyan sonucunda tahttan indirilmiştir. III. Selim'in yerine tahtta **IV. Mustafa** çıksa da kısa süre sonra o da tahttan indirilmiş ve yerine diğer bir yenilikçi padişah **II. Mahmud** çıkmıştır.

II. MAHMUD DÖNEMİ YENİLİKLERİ

Osmanlı Devleti'nde köklü ıslahatlar yapan diğer bir padişah **II.Mahmud'dur**. II. Mahmud padişahlığının ilk dönemlerinde güçlenebilmek adına bazı çevrelere **tavizler** vermiştir. Bunlardan en önemlisi **Sened-i İttifak'ı (1808)** imzalamasıdır.

Sened-i İttifak: 1808 Yılında II. Mahmud ile toprak sahibi, vergi toplayan **âyanlar** arasında imzalanan anlaşmadır. Bu anlaşmayla birlikte **Osmanlı'da ilk defa padişah yönettiği insanlara karşı tavizler** vermiştir.

II.Mahmud'un Yaptığı Islahatlar

Yönetim Alanında Yapılan Islahatlar:

- Divan-ı Hümayun'u kaldırılıp yerine **Nazırlıklar (Bakanlıklar)** kurulmuştur.
- Devlet dairelerine **padişah resminin** asılması zorunlu hale getirilmiştir.
- Devlet memurlarına **fes, pantolon giyme zorunluluğu** getirilmiştir.
- **Tımar Sistemi** kaldırılarak tüm memurlar maaşa bağlanmıştır.
- İdari işleri düzenlemek için **danışma meclisleri** oluşturulmuştur.

Eğitim ve Kültürel Alanda Yapılan Islahatlar:

- **İlköğretim zorunlu** hale getirilmiştir.
- Çok sayıda **rüştiye (ortaokul)** ve **idadi (lise)** açılmıştır.
- **İlk defa Avrupa'ya öğrenci** gönderilmiştir.
- İlk Türkçe Resmi gazete olan **Takvim-i Vekayi** çıkarılmıştır.

Askeri Alanda Yapılan Islahatlar:

- 1826'da **Yeniçeri Ocağı** kaldırılarak (**Vaka-i Hayriye Olayı**) yerine **Asakir-i Mansure-i Muhammediye** adlı yeni bir ordu kurulmuştur.

- **Mehterhane** kapatılarak yerine batı tarzı askeri müzik yapacak olan **Mızıka-yı Hümayun** açılmıştır.

Ekonomi Alanında Yapılan Islahatlar:

- Başka ülkelerden alınan (ithal) malların tüketimine sınırlamalar getirilmeye çalışılmış ve **yerli malı kullanımı** teşvik edilmiştir.
- Müslüman tüccarlara **vergi indirimleri** yapılmıştır.

TANZİMAT DÖNEMİ

Osmanlı Devleti'nde **Tanzimat Fermanı'nın ilanı (1839)** ile başlayıp **I.Meşrutiyet'in ilanı (1876)** kadar devam eden döneme **Tanzimat Dönemi** adı verilmektedir. Bu dönemde birçok alanda geniş kapsamlı ıslahatlar yapılmaya devam edilmiştir.

Tanzimat Fermanı **3 Kasım 1839** yılında ilan edilmiştir. Bu fermana Gülhane Parkı'nda okunduğu için **Gülhane Hattı Hümayun'u** adı da verilmiştir.

Ferman: Padişahın yazılı buyruğu veya emirleridir.

Tanzimat Fermanı'nın Maddeleri

- Herkesin **mal, can, namus** ve **hürriyetine** saygı duyulacaktır. (**Toplumsal Alan**)
- Herkes **kanun önünde eşit** olacaktır. (**Toplumsal-Hukusal Alan**)
- Herkes **gelirine göre vergi** ödeyecektir. (**Toplumsal- Hukusal- Ekonomik Alan**)
- **Askerlik vatandaşlık görevi** sayılacak ve belli şartları olacaktır. (**Toplumsal- Hukusal Alan**)
- **Özel mülkiyet hakkı** verilecektir. (**Toplumsal - Hukusal Alan**)
- Herkese **açık mahkemede** ve **eşit şartlarda** yargılanma hakkı verilecektir. (**Toplumsal - Hukusal Alan**)

1839 Yılındaki Tanzimat Fermanı'ndan sonra **1856 yılında Islahat Fermanı** ilan edilmiştir. Islahat Fermanı yabancı ülkelerin Osmanlı iç işlerine **müdahalesini engellemek** ve **azınlıkların devlete bağlılığını arttırmak** için hazırlanmıştır. Tanzimat Fermanı'na benzeyen Islahat Fermanı'nın en önemli farkı ise özellikle azınlıklara veya gayrimüslimlere yeni haklar vermesidir.

Tanzimat ve Islahat Fermanları her ne kadar vatandaşlara yeni haklar getirse de **Osmanlı Devleti'nin zayıflamasının** önüne geçilememiştir.

19.YÜZYILDAKİ DİĞER ISLAHATLAR

İletişim ve Haberleşme Alanında Yapılan Islahatlar

- **Posta Nezareti** kuruldu. (1840)
- **İlk Telgraf hattı** kuruldu. (1854)

Ulaşım Alanında Yapılan Islahatlar

- İlk buharlı gemi satın alındı. (1827)
- Vapur seferleri için **Şirket-i Hayriye** kuruldu. (1851)
- **İzmir-Aydın** arasına ilk demiryolu hattı inşa edildi. (1856)
- İstanbul'u Avrupa'ya bağlayan demiryolu hattı açıldı. (1888)

Ekonomi Alanında Yapılan Islahatlar

- Mithat Paşa tarafından Memleket Sandıkları oluşturuldu. (1863)
- Memleket Sandıkları **Ziraat Bankası'na** dönüştürüldü. (1888)

Eğitim Alanında Yapılan Islahatlar

- **Darüşşafaka Cemiyeti** açıldı. (1863)
- **Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi)** açıldı. (1868)

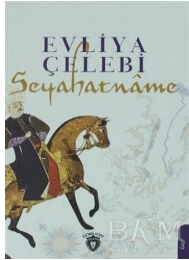
OSMANLI'DAN KALAN MİRASIMIZ

SEYYAHLARIN OSMANLI HAKKINDA YAZDIKLARI

Osmanlı Devleti, yaklaşık **600 yıl üç kıtada hüküm sürmüştür**. Osmanlı Devleti, hüküm sürdüğü topraklarda yaşayan toplumların kültürlerine saygı gösterirken atalarından miras aldığı **Türk kültürünü de** yaşatmıştır. Köklü bir geçmişe sahip **Osmanlı kültürü**, birçok **yerli ve yabancı seyyahın** ilgisini çekmiş ve seyyahlar **seyahatnamelerinde** bu konuya geniş yer vermişlerdir.

Seyyah: Görmek, tanımak, dinlenmek amacıyla geziye çıkan kimse.

Seyahatname: Bir seyyahın gezip gördüğü yerlerden edindiği izlenimleri, bilgileri yansıttığı yapıt.

Osmanlı Devleti'nde seyyah veya seyahatname denildiğinde ilk aklı gelen isim **Evliya Çelebi'dir**. Evliya Çelebi, Osmanlı Devleti'nde birçok yeri gezmiş ve gezdiği yerlerle ilgili ünlü **seyahatnamesini** yazmıştır. Günümüzde birçok yerin geçmişi ile ilgili bilgileri Evliya Çelebi'nin yazdığı eserden öğrenebilmekteyiz.

Seyyahların Osmanlı Hakkında Yazdıkları Konular

Konukseverlik	Gelenek ve Görenekler
Hayvan Sevgisi	Dini Bayramlar
Hayırseverlik	Büyüklerle Saygı
Temizliğe Verilen Önem	Mimari Eserler
Yapılan Sporlar	Aile Yapısı

OSMANLI KÜLTÜR VE SANATI

Osmanlı sanatında mimari eserler ön plana çıkmıştır. Osmanlı'nın yaptığı **cami, medrese, han, hamam, çeşme** gibi eserler Osmanlı sanatını yansıtan **en güzel örneklerle** bezenmişlerdir. Osmanlı dolayısıyla **Türk kültür ve sanatını** yansıtan bazı örnekleri yakından inceleyelim:

Çini: Toprağın pişirildikten sonra şekil verilerek vazo, tabak, sürahi vs. gibi eşyalar üretilmesine yönelik bir el sanatıdır. Osmanlı Devleti'nde mimari eserlerin **iç ve dış süslemelerinde** çini sanatının nadide örneklerini görebiliriz.

Ebru: Özel boyalar ve at kılından yapılan fırça yardımıyla renklerle ve şekillerle sanatçının ruhunu yansıttığı, suya resmettiği karışımdan oluşan **süsleme sanatıdır**.

Hat: **Güzel yazı yazma** sanatıdır. Bu sanatı yapana Hattat denilir. Mimari eserlerde ve özellikle bunların içerisinde camilerde **hat sanatının nadide örneklerini** görmek mümkündür.

Halıcılık: Türklere ait en önemli el sanatlarından biri **halıcılıktır**. Türk halıları, **Avrupalı birçok ressamın tablosuna** bile konu olmuştur.

Türk Kahvesi: Osmanlı'ya kahve **16. yüzyılda Yemen'den** gelmiştir. Türkler farklı pişirme metodu ile **Türk Kahvesi** denilen kahveyi oluşturmuştur.

Zimem Defteri Uygulaması: Bu uygulamada Ramazan ayı geldiğinde zengin hayırsever kişiler esnaftaki **zimem defterlerinin (veresiye defteri)** bir bölümünü veya tamamını satın alırdı. Böylece borcunu ödeyemeyen kişilerin borcu hayırsever tarafından ödenmiş olurdu. Ne borcu ödeyen borcunu ödediği kişiyi tanırdı ne de borcu ödenen kişi borcu ödeyen kişiyi tanırdı.